

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต

กมลฤ ถนอมสัตย์ พย.ม.** รัชณี สรรเสริญ Ph.D.(Nursing)***

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงบรรยายแบบสหสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ และการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2553 จำนวน 338 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีอาศัยความน่าจะเป็นแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และแบบสอบถามการตัดสินใจด้วยตนเอง ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ผ่านการหาค่าคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และหาความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ($\alpha = 0.75 - 0.91$) การรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน 2553 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ตามระดับการวัดของข้อมูล และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น โดยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายกว่าหนึ่งในสามของนักเรียนชายทั้งหมดมีการสูบบุหรี่ระยะเริ่มต้น (ร้อยละ 38.76) สำหรับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ได้แก่ การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ ($OR=2.94$) การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ ($OR=2.31$) ทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ($OR=2.16$) และการมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ($OR= 2.14$) สำหรับปัจจัยที่ไม่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง และการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ ผลการศึกษาครั้งนี้นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายต่อไป

คำสำคัญ: การสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

* วิทยานิพนธ์ สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ (ศจย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*** รองศาสตราจารย์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Factors Related to Early Smoking Stage Among Male Students at Lower Secondary Schools Under The Jurisdiction of Trat Education Service Area Office

Kamollapoo Thanomsat, M.N.S.** Rachanee Sunsern, Ph.D.(Nursing)***

Abstract

This correlational descriptive research aimed to examine early smoking stage, and to investigate: 1) the relationship between attitude toward smoking, 2) self-efficacy in smoking avoidance, 3) self-esteem, 4) academic achievement, 4) self-determination in smoking avoidance, 5) parental smoking, 6) peer smoking, 7) offering of smoking by friends, 8) prevalence estimation of smoking situation, and 9) early smoking stage among male students at lower secondary schools under the jurisdiction of The Trat Education Service Area Office. A multistage random sampling method was used to recruit 338 samples who were male students in the academic year 2010. The questionnaires consisted of demographic form, attitude toward smoking, self-efficacy in smoking avoidance, self-esteem, and self-determination in smoking avoidance. Content validity and language accuracy of the instruments were approved by five experts. Cronbach's alpha coefficients used to estimate the internal consistency reliability for each of the scales were acceptable ($\alpha = 0.75 - 0.91$). The data were collected from May to June, 2010. Descriptive statistics and Binary Logistic Regression were employed to analyze the data.

The results of this study revealed that more than one-third of male students were in early smoking stage (38.76%). The signification factors related to early smoking stage of the male students were offering of smoking by friends (OR=2.94), low self-efficacy in smoking avoidance (OR=2.31), agreement of attitude towards smoking (OR=2.16) and peer smoking (OR= 2.14). Therefore, it can be concluded that these results contribute to more understanding of early smoking stage among male students at lower secondary schools. These findings then will be useful to develop effective primary prevention programs to protect early smoking stage of male students.

Keywords : early smoking stage, factors related to smoking, male students at lower secondary school

---

* A Master Thesis of Community Nurse Practioner, Faculty of Nursing, Burapha University, Supported by Tobacco Control Research and Knowledge Management center (TRC.), Thai Health Promotion Foundation, & Academic Affairs, Burapha University

** Insructor, Faculty of Nursing, Nakhon Pathom Rajabhat University

*** Associated Professor, Dean of the Faculty of Nursing, Rambhai Bami Rajabhat University

บทนำ

ช่วงชีวิตในวัยรุ่นเป็นระยะวิกฤติ เพราะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง นอกจากนั้น ยังเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงถูกชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย ทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากมายที่สำคัญคือการสูบบุหรี่¹ จากการสำรวจวัยรุ่นทั่วโลกพบว่าวัยรุ่นประมาณ 1.8 พันล้านคนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่² สำหรับเยาวชนไทยจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ³ พบว่ามีเยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปีที่สูบบุหรี่ทั้งแบบสูบประจำและแบบครั้งคราวประมาณ 1.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ของเยาวชนทั้งหมด โดยอายุที่เริ่มต้นสูบบุหรี่เฉลี่ย 13.78 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น^{4,5} การสูบบุหรี่เป็นปัจจัยเสี่ยงให้เกิดโรคร้ายมากมายทั้งต่อผู้สูบเองและผู้ที่อยู่ใกล้เคียง อาทิ โรคมะเร็งปอด ถุงลมโป่งพอง เป็นต้น⁶ ซึ่งเป็นสาเหตุให้คนไทยเสียชีวิตถึงปีละ 41,002 คน⁷ นอกจากนั้นการสูบบุหรี่ยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับครอบครัวและประเทศอีกด้วย รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้สูบบุหรี่มากกว่า 5 หมื่นล้านบาทต่อปี⁸ ถือเป็นภาระสูญเสียชีวิตที่มีมูลค่ามหาศาล

ในจังหวัดตราดมีการสูบบุหรี่ในอัตราที่สูงกว่าระดับประเทศโดยภาพรวม (ร้อยละ 22.25 และ 19.16 ตามลำดับ)⁹ และยังไม่ปรากฏผลที่ชัดเจนเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ ซึ่งการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็นประสบการณ์ของนักเรียนชายที่เคยทดลองสูบบุหรี่หรือสูบบุหรี่เป็นครั้งคราวตาม โอกาสต่างๆ ถ้าไม่รีบแก้ไขจะนำไปสู่การเป็นผู้สูบประจำหรือติดบุหรี่ และเกิดผลกระทบต่างๆอีกมากมาย

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดพื้นที่เขตการศึกษาตราดจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The Theory of Triadic Influence [TTI]) ของเพลย์และเพทเทรทิส¹⁰ เป็นกรอบการศึกษา โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ทบทวนแล้ว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น อยู่ระดับปานกลางขึ้นไป แบ่งเป็นอิทธิพลภายในตนเอง อิทธิพลทางทัศนคติและอิทธิพลภายนอกตนเอง ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ และการขาดการฉ้อตราการสูบบุหรี่ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะ ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พยาบาลชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นฐานคิดในการป้องกันการเริ่มต้นสูบบุหรี่ในนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยชุมชนเป็นฐาน และใช้ทรัพยากรที่มีในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของพยาบาลเวชปฏิบัติ ชุมชน อันจะส่งผลให้นักเรียนชายเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถแห่งตน ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้

สูญบุหรี การคาดการณ์อัตราการสูญบุหรี และการสูญบุหรีในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงการสูญบุหรี ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูญบุหรี ทักษะคิดต่อการสูญบุหรี การสูญบุหรีของผู้ปกครอง การสูญบุหรีของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้สูญบุหรี การคาดการณ์อัตราการสูญบุหรีกับการสูญบุหรีในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบสหสัมพันธ์ (Correlational Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่คิดสรรกับการสูญบุหรีในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2553 ทั้งหมด 43 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 4,315 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยสูตรคำนวณจากสัดส่วน¹¹ ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการสูญบุหรีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi stage stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดทั้งหมด 357 คน จากโรงเรียน 7 โรงเรียน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีนักเรียนที่สูญบุหรีเป็นประจำจำนวน 19 คน

แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการศึกษาในนักเรียนชายที่มีประสบการณ์สูญบุหรีในระยะเริ่มต้น คือ เคยทดลองสูญบุหรีหรือสูญบุหรีเป็นครั้งคราวตามโอกาสต่าง ๆ เท่านั้น จึงตัดออกเหลือกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 338 คน

2. เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการสูญบุหรี ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการสูญบุหรี ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของล็กลิ้น วรรณประพันธ์¹² ซึ่งพัฒนาตามแนวคิดของเวบบอร์¹³ มาปรับปรุง จำนวนทั้งหมด 22 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงการสูญบุหรี ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของอกินันท์ ปัญญาบุภาพ¹⁴ ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดการรับรู้ความสามารถแห่งตนของเบนคูรา¹⁵ มาปรับปรุงจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของพรนภา หอมสินธุ์¹⁶ ซึ่งแปลมาจากแบบวัดของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg global self-esteem scale) มาใช้จำนวนทั้งหมด 8 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูญบุหรี ผู้วิจัยได้พัฒนาสถานการณ์ปัญหาขึ้นเองตามแนวคิดการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพของ กอร์ดอนและจูดิธ¹⁷ จำนวนทั้งหมด 5 ข้อ แบบสอบถามส่วนที่ 2 3 และ 5 ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.83 - 1.00 ส่วนผลการทดสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาคกับกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.75 - 0.91 ($\alpha = 0.75 - 0.91$)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ระหว่างเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน 2553 ในสถานที่โรงเรียนจัดไว้ให้ในช่วงเวลา ที่ทางโรงเรียนพิจารณาว่าเหมาะสมและไม่รบกวนเวลาเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง และผู้ปกครองว่าข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บเป็นความลับ โดยที่นักเรียนไม่ต้องใส่ชื่อและนามสกุลจริงแต่จะใส่รหัสแทนแบบสอบถามของแต่ละคน ที่ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกเก็บไว้อย่างมีดัดจริตในซองกระดาษ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในลักษณะภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาตและผู้ปกครองลงนาม ในแบบฟอร์มยินยอมให้ทำการวิจัยแล้ว จึงทำการเก็บข้อมูล ในขณะที่ทำแบบสอบถามจะมีเพียงผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ผ่านการซักซ้อมให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำแบบสอบถามไปในทิศทางเดียวกันเท่านั้น อาจารย์จะไม่อยู่ในบริเวณนั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับการวัดของข้อมูล และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร กับการสูบบุหรี่ ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%CI

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี รองลงมาเป็นอายุ 14 ปี (ร้อยละ 49.11 และ 40.53 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.04) ระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 มีสัดส่วนเท่าๆกัน (ร้อยละ 32.54 36.69 และ 30.77 ตามลำดับ) สถานภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนมากพ่อแม่อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 60.06) ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ (ร้อยละ 74.85) และพบว่ากว่าหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น (ร้อยละ 38.76)

2. ปัจจัยภายในตนเองที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 59.76) มีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อยู่ในระดับสูง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองส่วนมาก (ร้อยละ 57.10) อยู่ในระดับต่ำ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยส่วนมากอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 57.10) และการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยง การสูบบุหรี่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 97.34) ไม่เหมาะสม

3. ปัจจัยทางทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่กับการสูบบุหรี่มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00)

4. ปัจจัยภายนอกตนเองที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น พบว่าผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 59.76) สูบบุหรี่สำหรับการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 54.14) มีเพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ ส่วนการถูกชักชวนจากเพื่อนสนิทให้สูบบุหรี่พบว่าครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.30) ของกลุ่มตัวอย่างเคยถูกเพื่อนสนิทชักชวนให้สูบบุหรี่ และกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 60.95) มีการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่อยู่ในระดับต่ำ

5. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ใน
 ระยะเริ่มต้น ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตน
 ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการ
 สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการถูก
 เพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยพบว่านักเรียนชาย
 กลุ่มที่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยง
 ที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.94 เท่าของกลุ่ม
 ที่ไม่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ ทั้งนี้อธิบาย
 ได้ว่านักเรียนชายอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่น
 จะออกห่างจากครอบครัวและเขาหาเพื่อนมากขึ้น
 เพื่อนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากโดยเฉพาะ
 วัยรุ่นตอนต้น ถ้านักเรียนชายถูกเพื่อนชักชวนให้
 สูบบุหรี่ก็มีแนวโน้มที่จะมีการสูบบุหรี่ในระยะ
 เริ่มต้น เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
 เพื่อน กลัวเพื่อนดูถูกเหยียดหยาม นอกจากนี้
 ยังเป็นการทดสอบความกล้าหาญในหมู่ นักเรียน
 ชายอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลิน เซง
 ลู และชู¹⁸ ที่พบว่า การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่
 เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมการเริ่มต้น
 สูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (OR = 2.86)
 ส่วนการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยง
 การสูบบุหรี่ พบว่านักเรียนชายกลุ่มที่มีการรับรู้
 ความสามารถแห่งตน ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่
 ต่ำ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น
 2.31 เท่าของกลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตน
 ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูง ตามแนวคิดของ
 แบนดูรา¹⁵ ที่ระบุว่า ความเชื่อในความสามารถของ
 บุคคล เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของ การกระทำของ
 มนุษย์ที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนาได้ จากการศึกษา
 พบว่านักเรียน ชายมีการได้รับประสบการณ์
 จากปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้
 ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่
 จึงส่งผลให้ภาพรวมของการรับรู้ความสามารถ
 แห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ภาพรวมสูง
 และมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะ เริ่มต้น

ของนักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ
 อภินันท์ ปัญญาภาพ¹⁴ ที่พบว่าความเชื่อในความสามารถ
 ของตนเองในนักศึกษาชาย สังกัดอาชีว
 ศึกษาจังหวัดนครปฐมมีความสัมพันธ์ทางบวก
 ระดับสูง กับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่

สำหรับทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่พบว่า
 นักเรียนชายกลุ่มที่มีทักษะคิดที่เห็นด้วยกับการ
 สูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น
 เป็น 2.16 เท่าของกลุ่มนักเรียนชาย ที่มีทักษะคิด
 ที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่สอดคล้องกับแนวคิด
 ของทฤษฎีการ กระทำอย่างมีเหตุผลของไอเซน
 และ ฟิชบายน์¹⁹ ทั้งนี้อธิบายได้ว่านักเรียนมี
 ทักษะคิด ที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ทำให้นักเรียน
 มีการรับรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่น้อยจึงมี
 แนวโน้ม ที่จะมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นได้สูง
 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชาง วัง เซาและ
 วาร์ดีเนน²⁰ ที่พบว่าทักษะคิดเห็นด้วย กับการสูบ
 บุหรี่ของวัยรุ่นในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และ
 การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทพบว่า นักเรียนชาย กลุ่ม
 ที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีโอกาส เสี่ยงที่สูบบุหรี่ใน
 ระยะเริ่มต้นเป็น 2.14 เท่าของนักเรียนชายที่ไม่มี
 เพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง
 ของเพลย์และ เพทเทรทริส¹⁰ ที่ระบุว่าเพื่อนสนิท
 เป็นปัจจัยด้านสังคมที่มีความสำคัญมากที่สุด ใน
 วัยรุ่น วัยรุ่นมักจะรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีความคิด
 หรือมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีการเลียนแบบ
 พฤติกรรม²¹ ดังนั้นวัยรุ่นกลุ่มเดียวกันมักจะมี
 พฤติกรรมที่เหมือนกัน เพื่อที่จะทำให้ออกกลุ่มเพื่อน
 ยอมรับ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่านักเรียนชายเป็น
 วัยที่ยังมีทักษะแยกแยะสิ่งที่ถูกผิมน้อย ประกอบ
 กับความอยากกรู้อยากลอง และเพื่อนมีอิทธิพลมาก
 จึงทำให้เกิดการเลียน แบบพฤติกรรมของเพื่อน
 เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี ถูกต้อง และทำให้ออกกลุ่มเพื่อน
 ยอมรับ สอดคล้องกับการศึกษาของชาง²⁰ ที่พบว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไทยได้หันตอนใดที่มีการรับรู้ว่ามีเพื่อนสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเริ่มต้น สูบบุหรี่ ในทำนองเดียวการศึกษาของเลเธอร์เดล และคณะ²¹ พบว่าการมีเพื่อนสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่และการเริ่มต้นการสูบบุหรี่

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง และการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่า Crude และ Adjusted Odd Ratio ของปัจจัยที่ศึกษาต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต (N = 338)

ปัจจัยที่ศึกษา	Crude OR	Adjusted OR	95%CI	p-value
การรับรู้ความสามารถแห่งตนใน				
การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่				< .01
สูง ^(R)	1.00	1.00		
ต่ำ	3.21	2.31	1.35-4.11	
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง				.27
สูง ^(R)	1.00	1.00		
ต่ำ	1.11	0.75	0.45-1.25	
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				.25
สูง ^(R)	1.00	1.00		
ต่ำ	1.81	0.74	0.45-1.23	
การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยง				
การสูบบุหรี่				.35
เหมาะสม ^(R)	1.00	1.00		
ไม่เหมาะสม	1.81	0.90	0.84-2.39	
ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่				< .01
ไม่เห็นด้วย ^(R)	1.00	1.00		
เห็นด้วย	3.59	2.16	1.25-3.74	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่ศึกษา	Crude OR	Adjusted OR	95%CI	p-value
การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง				.39
ผู้ปกครองไม่สูบบุหรี่ ^(R)	1.00	1.00		
ผู้ปกครองสูบบุหรี่	0.92	0.80	0.48-1.33	
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท				< .01
เพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ ^(R)	1.00	1.00		
เพื่อนสนิทสูบบุหรี่	3.43	2.14	1.27-3.60	
การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่				< .001
ไม่เคย ^(R)	1.00	1.00		
เคย	4.89	2.94	1.74-4.99	
การคาดอัตราการสูบบุหรี่				.84
ต่ำกว่าความเป็นจริง ^(R)	1.00	1.00		
สูงกว่าความเป็นจริง	0.95	0.87	0.57-1.58	

^(R) = reference group

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติการ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยโรงเรียน ได้แก่ พยาบาลชุมชนที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนและครูอนามัยโรงเรียน ควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อการสูบบุหรี่ สร้างเสริมความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธการสูบบุหรี่ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีการสอดแทรกเนื้อหาใน

บทเรียนเกี่ยวกับ ผลกระทบของการสูบบุหรี่ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สถานการณ์สมมติให้แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติ การจัดมุมความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ และส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนห่างไกลบุหรี่ เป็นต้น

1.2 ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ผู้บริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยโรงเรียน ได้แก่ หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. การวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ที่ผู้วิจัยไม่ได้คัดสรรมาในการวิจัยครั้งนี้ อาทิ ความคาดหวัง ผลลัพธ์ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การสนับสนุนทางสังคม สมรรถนะส่วนบุคคล การควบคุมกำกับตนเอง เป็นต้น ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นในนักเรียนช่วงชั้นอื่นๆ หรือศึกษาในนักเรียนหญิง นอกจากนี้ควรศึกษาการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ชัดเจนมากขึ้น และควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการสร้างรูปแบบหรือโปรแกรมการรณรงค์ที่สอดคล้องต่อการสูบบุหรี่ สร้างเสริมความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธการสูบบุหรี่ในนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

1. สุวรรณณา เรื่องกัญจนเศรษฐ์. กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ชัยเจริญ; 2551.
2. วิไลวรรณ วิริยะไชโย. แนวปฏิบัติบริการสาธารณสุข การดูแลผู้ป่วยโรคหืดปี 2551. กรุงเทพฯ: บริษัทศรีเมืองการพิมพ์; 2551.
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถานการณ์การสูบบุหรี่. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.nso.go.th/thai/stat/summary/analyse/art_smoke47.pdf. 9 ตุลาคม 2552.
4. ผ่องศรี ศรีมรกต และรุ่งนภาผาณิตรัตน์. พิชัยบุหรี่ต่อผู้สูบและผู้สูบบุหรี่มือสองในกลุ่มวัยและสุขภาพต่าง ๆ. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.thainurse.org/th-tobaccofree/pdf/5-7Nov51/05.pdf>. 21 ตุลาคม 2552.
5. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. Global school based- student Health Survey Thailand 2008. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก [http://dekthai.anamaimoph.go.th/dekthai/main/back-office/upload/document/รองอธิบดี%20นพ. โสภณ%20เมฆธน%20บรรยาย%20\(23มีค52%20ราม%20การเค้นส์\).ppt](http://dekthai.anamaimoph.go.th/dekthai/main/back-office/upload/document/รองอธิบดี%20นพ. โสภณ%20เมฆธน%20บรรยาย%20(23มีค52%20ราม%20การเค้นส์).ppt). 21 ตุลาคม 2552.
6. สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล, บก. ดำรงวิชาการสุขภาพการควบคุมการบริโภคยาสูบ: สำหรับบุคลากรและนักศึกษาวิชาชีพด้านสุขภาพ. กรุงเทพฯ: เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่; 2550.
7. ศรีณญา เบญจกุล, มณฑา เก่งการพานิช, และลักขณา เดิมศิริกุลชัย. สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ.2534-2550. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
8. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 1600 สายด่วน!!! เลิกบุหรี่. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/9236>. 1 ตุลาคม 2552.

9. ศูนย์ข้อมูลโรคไม่ติดต่อสำนึกโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2548.
10. Flay, B.R & Petraitis, J. The Theory of Triadic Influence : A New Theory of health Behavior with Implication for Prevention Interventions. *Advances in Medical Sociology*. 1994;4:19-44.
11. Parel, C. P. et al. Sampling design and procedures. Quezon city: MC Graw-Hill Book; 1973
12. ลักลิน วรณประพันธ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพฤติกรรมศาสตร์และการส่งเสริมสุขภาพ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*; 2549.
13. Weber, A. L. *Social psychology*. New York: HarperPerennial; 1992.
14. อภินันท์ ปัญญาภูภาพ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐม. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*; 2549.
15. Bandura, A. *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. Newyork: W.H. Freeman and company; 1997.
16. Homsin, P. Predictors of Smoking Uptake Among Thai Male Adolescents: Early Smoking Stages. Doctoral of Philosophy dissertation, Nursing. Chiangmai University; 2006.
17. Gordon, B. & Judith, R . *A Diagnostic Approach to Organization Behavior*. Boston college: Allyn and Baco; 1993.
18. Lin, P.L., Tzeng, L.C., Lu, K.Y., & Hsu, H.M. “Factors Related to Tobacco Use Among Adolescents in Southern Taiwan.” *Journal of Nursing Research*. 2008;16:243-251.
19. Moss, S. Theory of planned behavior [serial online]. Available from: <http://www.psych-it.com.au/Psychlopedia/article.asp?id=69>. Accessed September 8, 2009.
20. Zhang, L., Wang, W., Zhao, Q., & Vartiainen, E. Psychosocial predictors of smoking among secondary school students in Henan, China. *Health EducationResearch*. 2000;15:415-422.
21. Leatherdale, S., McDonald, P., Cameron, R., & Brown, K.. “A multilevel analysis examining the relationship between social influences for smoking and smoking onset.” *American Journal of Health Behavior*. 2005;29:520-530.